

ՕՆՓԻՓ

ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

Ինչ որ խմբագրութեան եւ Տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՊԵՏԲՈՍ ԲՈՐԹՈՒ ԲԱՆԻՆ, Պօլիս Մէրձանը խմբագրութեան — Սիւսան, Թիւ 4 : — Անգլար նամակ կամ ծրար կը մերժուի : Օրագիրն ամէն շաբաթ հինգշաբթի օրերը կը հրատարակուի : Վեցամեայ շրջանին գինը 20 ղուրուշնոյ աբժաւն մշտման իւրաքանչիւր վճարելի, ամէն Թիւէ կրնան ստորագրուիլ : — Դուրս երթալիք Օրագրաց ճամբու ծախքը անողին վրայ է : — Ծանուցման ատըր 4 ղուրուշ :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸՆԴՈՒՆՎԻՆ. Կ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս գրասենեակը : — Թիֆլիզ Մեծարդոյ Աղէքսանդր աղա Երեցեան : — Զմիւռնիա Արշալուսոյ գրասենեակը : — Թէրքիտաղ Պ. Թադեոս Գեւորգի : — Կէյք, Օրթաղիւղ, Դընձըար Պ. Խաչատուր Մանուկեան : — Տրապիզոն Պ. Խաչատուր Իւմասեան : — Հալէպ, Պ. Յ. Ս. Քիւրքճեանօֆ :

ԱՐԳԱՅԻՆ

Բերկրութեամբ սրտի կը ծանուցանենք, որ Պօլսոյ Թաղական Խորհրդոյ կազմութիւնը լրացաւ. կը յուսանք որ այսօր վաղը Երեսփոխանական ընտրութիւնն ալ կը քուտի, եւ այն ալ շուտով կը լրինայ, եթէ կիրքի տեղ միայն կարծիքները խօսին, եւ այն ալ ընդհանուրին շահուն՝ օգտին՝ բարւոյն եւ պատուոյն նկատմամբ միայն :

Վանէն Արդոյ բարեկամի մը գլխաւոր նամակի մը մէջ, տեղւոյն Գեր. Առաջնորդին նկատմամբ դանդառներ կը կարդանք : Յաւ է մեզ արդարեւ երբ վիճակայ հոգեւոր հովիւներուն նկատմամբ դանդառներ կը լսենք :

Յիշեալ Թաղաքին իշխանները խեղճ ժողովուրդը հարստահարող ըլլալին արդէն լաւճ եւ քանիցս ալ անոնց համար ազգային Վարչութեան բողոքներ եկած է : Զք. գինը հոս ազգային Վարչութեան ըրածը կամ չըրածը, այլ մենք աւելի ասոր համար ցաւ կը դրանք որ Առաջնորդն ալ ժողովուրդը հարստահարող իշխանաց

պաշտպան կը կենայ եղեր :

Թող ներէ մեզ Գեր. Առաջնորդը ղուրցելու, որ իրենց նորոգման կարծած պաշտօնը այս չէ :

Թէ որ պէտք ըլլայ ուրիշ անդամ այս նիւթիս վրայ աւելի պիտի խօսինք :

Ար լսենք որ Եւդոկիոյ Գեր. Առաջնորդը Պօլսոյ Պատրիարքութիւնը ձեռք բերելու մեծ փափագ մը ունի եղեր, եւ իր այս փափագը լեցնելու համար ալ Պօլսոյ մէջ ունեցած դործակատարին ձեռքովը իր նպատակը յաջողցնելու փորձեր կը փորձէ եղեր, եթէ խաղաղութեամբ չէր յաջողցնելու ըլլայ իր սուրբ, ազգօգուտ եւ նորոգման նպատակը :

Արեւելի է որ չէ կրցեր ըմբռնել տակաւին յիշեալ Գեր. Եպիսկոպոսը որ այն օրերը իրիկուն եղած են արդէն. վասն վասն զի հիմա դործողն ու խօսողը ընդհանուր Ազգին կամքն է :

Հասկցողին համար այսչափս բաւական է :

Կը լսենք որ Կոուց անապատի վանքին վանահայր Պողոս վարդապետը՝ յիշեալ վանքէն երկու անգամ քառասուն տկան հազար զուրուշ առնելով՝ քաղաք գացեր է :

Հասարակութիւնը հետաքրքիր է իմանալ թէ՛ արդեօք Տիգրանեան Մկրտիչ վարդապետին դատաստանը ինչպէս տեսաւ, Ազգային Վարչութիւնը և թէ ինչ բրաւ :

Պատուական Մոսիս Երագրայ 598 թուոյն մէջ « Պաշտօնական ճանապարհ » վերնագրով յօդուած մը՝ քահանայական բարեկարգութեան հսկող ազգօգուտ ժողովը պաշտպանելով՝ այս ժողովոյնը կատարմամբ խօսող լրագրիւններուն ըրած խօսքերն ու դիտողութիւնները « յախուորն յարձակում » կանուանէր :

Արդարեւ կը գովէր խառն ժողովը՝ որ ազգին ամենէն սիրելի գլխացումը կուգէ պաշտպանել . սակայն եթէ ներուի մեզ ըսելու, մեր ըրած խօսքերն ու դիտողութիւնները ոչ մասնաւոր եւ ոչ՝ բոլոր քահանայութեան պատուոյն « դէմ առարկութիւններ են . մեր գրած յօդուածը ինչ ոգով գրուած ըլլալը՝ զայն ուշադրութեամբ կարդացող ազգայինք կրնան իմանալ :

Անոր պատիան աւ շահը կը խօսի :

Կոն իրաւունքը կը լսէ :

Ըստ սահմանադրական իրաւանց՝ իւրաքանչիւր անհատներն իբրեւ մէկգմէկէ անկախ մարմիններ մտածելով՝ յայնի է որ իւրաքանչիւրն այլ իր ազատ կամքը իրաւունքը, պատիւն ու շահը ունի և հարկ է որ ունենայ այս ազատութիւնը, զոր չորհրդածէ ազատութեան գերագոյն Հեղինակը :

Սակայն երբ խնդիրը ընդհանուրի կը վերաբերի, հոն ամեն անհատներու պատիւն ու շահը, կամքն ու իրաւունքը ընդհանուր պէտք է ըլլայ, այսինքն՝ ընդհանուրի նկատմամբ եղած խնդիր մի մասնաւորելը, կամ զայն իր շահուն՝ պատուոյն՝ կամացը և անհատական իրաւանցը սեպհականելը, ըստ սահմանադրական իրաւաութեան՝ ընդհանուրին օգտին՝ բոլրոյն՝ կամացը՝ շահուն և իրաւանցը դադիւ և գնառել է :

Մեր ազգին քաղաքական անցեալ և արդի վիճակը այս զեղծմունքներէն բնաւ տղատ չէր, և չէր կրնար ըլլար, քանի որ իր վարչական վիճակը՝ սահմանադրական այն ընդհանուր սկզբունքին՝ տարբեր եղանակաւ էր :

Հիմա՝ որ մեր ազգը սահմանադրական կառավարուելու կեդանակաւորի տակաւին շատ զուրկ է այն ամեն ընդհանուր սկզբունքներէն, որոնք սահմանադրական ժողովուրդի մը յատկութիւններն են . հոս մեր պահանջածը՝ մեր ազգին քաղաքական արդի վիճակին նկատմամբ անիրաւ պահանջում մ'է . սակայն խօսքերնիս մասնաւորելով՝ դարձեալ եթէ մեր բուն առարկութեանը դառնանք, գոնէ աս փոքրիկ միջիմարութիւնն ալ պիտի չգտնանք, որ ընդհանուրին շահուն՝ պատուոյն իրաւանցն ու կամաց առջեւ մասնաւորը կը լսէ :

Այս ընդհանուր սկզբունքն ինչպէս կերեայ, տակաւին շատ զուրկ է ընդհանրապէս մեր ազգը խորհող ու գործող ժողովուրդ մը ըլլալու պատուական յատկութիւններէն :

Այս ըսածնիս մեր ազգին քաղաքական արդի վիճակին մէկ համառօտ ուրուագիծն է :

— Անցնինք մեր ազգին տնտեսական վիճակը քննելու :

Հոս տեսնց այլ և այլ առարկութիւններ մէջ բերելու . միայնակ փոքրիկ հա-

ըն ալ անհաւատ ե իր սկզբանը համեմատ վկայութիւններն ալ աննորոշելի են :

Դարո՞ւսակէն :

Հետեւեալ նամակը դրկուած է մեզ հրատարակելու ինդերանօր :

Մեծարդի խմբագրապետ .

Ձեր պատուական և ազգօգուտ հանդիսին մէջ նամակին փոքրիկ անկիւն մը շնորհելու բարեհաճեցէք :

Կիլիկիայ հանդիսին 137 թուոյն՝ առանց ստորագրութեան նամակի մը մէջ՝ բաճանայից « իրաւամբ ցատուցիչ » մէկ գործը կարդացինք . որ է՝ սլակէն անմիջապէս ետքը դինի օրհնելով մատուցակէնին : Ստիկա կարծեմ ցատուցիչ կամ զայրացուցիչ կամ որ և է կիրք մը շարժիչ բան մը չունենալէն զատ, պարտականութիւն մի է բաճանայից՝ իբր արարողութիւն մը հարսանեաց անհրաժեշտ կերպով կատարելու . բանդի ասով միայն լուսաւորչական եկեղեցին « Բոխտոսի » Կանայ գալեւեացոյն հարսանեաց մէջ, Տիրամօրը ինդրանօրը ջուրն 'ի գինի փոխելուն հրաշագործութիւնը կը յիշատակէ . հետեւաբար ինչպէս ուրիշ արարողութիւններ՝ նոյնպէս ալ այս և ոչ մէկու մը տօգոհութեան կամ անպատուութեան պատճառ է կամ կրնայ ըլլալ ըստ մեր կարծեաց :

Դրամի հանգանակութեան գալով՝ իւրաքանչիւր անհատ քսակն ըստ իւր հաճոյից մատակարարել , իւր անբռնաբարելի իրաւունքն է . եթէ կամենայ՝ կապիտի մէջ էն քիչը՝ վատնած ստակին 100ին 10ը հանդանակ մը կուտայ կամ՝ ոչ՝ բաճանայն իրաւունք չունի զինքը ոտի պելու :

Բայց իմ եւէջօք զարմանքս սա եղաւ . որ նոյն նամակին բժախնդիր հեղինակը էլէր կրօնական վարչութեան ուշադրու-

թիւնն ալ կը հրաւիրէ այսպիսի ամենաշեշտէն ինդրոյ մը վրայ : Կը փափաքէր որ մէկ քանի օրէն բաճանայից փոնկտալու կերպին վրայ ալ վարչութեանց չը բողոքէր :

Սամ անհո-էր

* * *

(Դարո՞ւսակէն-ն է վերջ : Տե՛ս Բէ- 24)

« Ասլանեան եղբարք , որոնք այսօր Ս. Էդուարդական շոգենաւով Պօլիս դային , միայն 45 ֆութանք կըցեր են ժողուել , որով երկու հատ աշխարհարաւ : Տէլէմաք եւ 2 հատ համառօտ Հայոց Պատմութիւն գինէ . ցին եւ յանձնեցին ինձ , իրենց նամակով մէկ տեղ , որ ձեզի խրկեմ , յանձն առնելով նոյն գրոյ ծրարին վրայ ձեր անունը նշանակուած՝ յանձնեցի զաղդիական փութային : Ասլանեան եղբարք կ'յուսային որ երեք Տէլէմաք գինիւ չափ ստակ չկըցան ժողուել , անոր համար մնացած մէկ հատը Պօլիսէն պիտի խրկեն առ ձեզ : 2 Տէլէմաք՝ հատը 17 ու կես ֆութանք , 55 : 2 Հայոց պատմութիւն եւ ծրարին ճամբու ծախքը ֆութանք 8 , գումար ֆութանք 45՝ ժողուած ստակին գումարն է ֆութանք 15 : Բնութեցէք , եւ այլն : »

6 յուլիս 1865

Չմիւռնիս

Պ . Հայրապետ

Յ . Դաւիթբէկեան :

Գիտնալով որդէն ֆարիզաբնակ Արժաւապատիւ Ս . Վ . Գալֆանին Չէթուրնի ընթերցարանին նուիրած յիտունէն աւելի գրքերը եւ հետեւցնելով ալ թէ տնչուչա Տէլէմաք ու ըլլալու է . հիմակու հիմա կը խրկենք ասոնք Մարտիս եւ Հաճիկի դպրոցաց՝ աւելցնելով անոնց վրայ մէկ մէկ ալ անձնուէր աղնիւ Պ . Ալմենակ Հայկունիին աշխատասիրած Ելիզա եւ Գերեղմանք երկուստարդացին ու Բինկեանցի Աւագեան աղնիւ Տէր Գատարին աշխատասիրութեամբ ու արդեամբը 'ի ըյս ընծայուելով ձրի նուիրած Ստատ Մոլութեանց գրքուկներէն . եթէ մեր այլ եւ այլ աեղեր գրած աղբանները ու հրապարակած առաջաբովութիւններն ալ մեր անկալութիւնները պսակեն ու Կ . Պօլսոյ Դաւթբէկայի , Ս . Փրկչի քարեկարգ

դպրոցին յառաջագիւծ եւ ազնիւ սրտանիք մեզի ըրած գրաւոր խօստմունքնին իրօք ալ կատարեն, անշուշտ ունեցաւ ան ատեն Մարաշ, Զէյթունը եւ Հաճինը այն կատարեալ ընթերցարանները՝ որ հարկաւոր է ունենալ։

Մի ճանճրանաք ազնիւ ընթերցողք, մեր այս մութացիկ ծայնին որ միշտ մեր տիրոջ ծայնին պէս տնօր տնօր կ'ընէ. է՛ ինչ ըսեմք ահա վարչութիւնը մեզի համար ակամջ չունի. Սահմանադրութիւնը մինչեւ իւր հաստատութիւնը առնէ, մեր ալ կենդանի մարմինը հոգը կը մտնէ, իրաւ ունիմք շատ կարող ազգայինք, որ եթէ ուղեն կարող են ամեն մէկը մէկ մէկ Լազարեան եւ Խալիպեան հանդիսանալ եւ Ազգին կենդանութեան հոգի տալ, բայց անոնք ալ . . . դարձեալ ունինք Տատեան մեծապատիւ Յարութիւն է փէնտին նման ազդեցութեան տէրեր, որ երկու տող նամակաւ մը Տիգրանակերտու Քաղթէացի մոռացման մէջ ընկրմած սակաւաթիւ Ազգին ութուն արկղ զանազան տեսակ գրեանք. մամուլի, տպագրական եւ եկեղեցական նիւթք ազատ որ եւ իցէ մաքստական տուրքէ Փարսիզէն անարգել մինչեւ Տիարպէթի կերթայ, բայց չունինք ան ազգասիրութիւնը որ գտնէ դպրոցական գրեանք մաքսի ծախքը չնորհուի խնդրէ բարեսէր կատարութեանէն, որ արդէն թանկագին գրեանք գինը նոյաւ կրկնապատկելով՝ անհնարին կը լըյ ազգատ գաւտականոց ձեռքը անցնելը, թողելով այս առարկաները վառի զի լսող չկայ քերթացները մեր գրութիւնը նուիրելով մեր անմուսանալի երայտաւ զխաւիան շնորհակալութիւնը Բորական տխայի դպրոցին աշակերտ ազնիւ պատանեաց։

Մնամք որ եւմք միշտ սիրելի Ազգիս յառաջադիմութեանը ցանկացող։

Հալէպ 12 յուլիս

Յ. Ս. Քէրէանօֆ

1862

Ռօտութոյէն այս անգամ տխուր լուրեր կը հաղորդեն մեզ։

Քաղաքին ժողովուրդը մեծաւ մասամբ վրդովեալ է, եւ այս վրդովման պատճառն ալ ըստ մեզ՝ անտեղի է. փոսն զի Հայ հասարակութիւնը իր վեր-

ջին ու միակ յոյսը վարժարաններու վրայ դրած ատեն, երբէք չկրնար հանդուրժել որ վարժարան մը ռազմեալ կամ շուղուելու համար խնդիր յարուցանելով՝ դպրոցը երեսի վրայ թողուի։

Նախատինք ամեն անոնց՝ որոնք ազգային հոգերը վրանին առած ատեն, յանուն ազգին մէջ վրդովմունք կը յարուցանեն։

ԻԼՏԵԿՈՆՏԱ

Տես թիւ 22

ՄԱՐ. (Առանցիկ) Ըսելու խօսք չունիմ, իր ողորմելի տեսութիւնը զիս բռնողին բթացուց։

ԻԼՏ. (Գողաղձ չէլ յընդհանրէն էք, աշուշտեք Գեորգի, Մընէ) Տէր, ինչո՞ւ համար զիս տեսնել ուղեցիր։

ՄԱՐ. Իշտեկոնտա . . . զիս հոս քովդ տեսնելը քեզի հաճելի է։

ԻԼՏ. Տէր . . . :

ՄԱՐ. (Երկու հայ յառաջ գալով) Ինչո՞ւ պատուօրան չես տար։

ԻԼՏ. (Ես էս էրեւել) Կ'աղաչեմ . . . որ . . . :

ՄԱՐ. Հոյրդ տեսնելը քեզի ատելի է։

ԻԼՏ. Հայրս։

ՄԱՐ. Ինչո՞ւ այս անունէն կը զարհուրիս։

ԻԼՏ. Ես . . . այս . . . կը զարհուրիմ . . . բարէ, զիս թող կ'աղաչեմ։ Այս գերեզմանիս մէջ ուր զիս գաւտապարուցիր, զիս հանգիստ թող տէր։

ՄԱՐ. Կեցիր . . . ես եկայ որ . . . :

ԻԼՏ. (Տեսնել ծաղիկ) Եկար որ կատարութեանդ յողթանակը տեսնես։ Ահա յողթանակդ, հիւծեալ դէմքս, կիցեալ աշուրներս, այս սոսկալի հանդերձներդ, չորս տարուան բանտ մը . . . :

ՄԱՐ. Բայց յանցանք . . . :

ԻԼՏ. Ես յանցաւոր եմ . . . ես ընդ-
յարտօյին սիրոյն դէմ մահու չափ կը
մարտնչէի, եթէ մայրս հաւանութիւն
տուած չըլլար. (Կէրպանագրէն նայելով)
այն մեր ամուսնութեանը հաճութիւն
տուաւ, մեր սրբազան կապը այն կըն-
քեց, եւ երբ զաւակիս մայր եղայ, զա-
ւակս ինքն օրհնեց, եւ յետոյ . . . ով
անգթութիւն, գլխած մայրըլլալն՝ անոր
թշուառ մահուանը պատճառ եղաւ:

ՄԱՐ. Մայրդ . . . :

ԻԼՏ. Իսկ ես անոր հնազանդելուս
համար՝ քու բերնէդ այն սոսկալի խօս-
քերը լսեցի, որոնք դեռ ահանջիս կը
հնչեն: Անգղամ չարագործ կիւն.
ըսիր ինծի՝ յաւիտեան ինձմէ հեռու կե-
ցիր, խայտառակութիւնը քու բաժինդ
ըլլայ. մշտնջենաւոր բանտ մը՝ բնակա-
լունդ. եւ անէծքս միշտ ետեւէդ դայ.
Աստուած իմ, Աստուած իմ, աս սոս-
կալի անէծքները քանի կը յիշեմ, ջղերս
կը ցնցուին՝ սարսուռ մը կ'ըզգամ, եւ
մազերս գլխուս վրայ կը ցցուին:

ՄԱՐ. (Ի խորոց սրտի հառաչէն հո-
ւել, ինչիւրէն Բառան ընելով:) կեցիր, իշ-
տեկոնտա, եւ ինծի մոխի ըրէ: Քեզ
տեսնելուս՝ ունեցած գորովական ըզ-
գացումն խօսքով չեմ կրնար յայտնել. . .
բայց պէտք է որ խոստովանիմ, քեզի
հետ շատ խափու վարուեցայ, բարկու-
թեանս կիրքէն սոստիկ յարշտակուե-
ցայ, բայց քու կերպարանքէդ ոչինչ
ընդհատ դեղնած ու տկարացած դէմ
քէս յառնի կը տեսնես: Մօրդ մահը . . .
որտիս մէջ սոսկալի ցաւեր յարուցին, որ
զիս չարաչար կը տանջեն . . . ու զուար-
ճութեան ստուերն անգամ ինէ հեռու
կը փախչի. չարունակ թախծութեան ու
տառապանաց մէջ եմ: Քանի քանի ան-
գամ միտքս եկաւ որ դքեզ այս տխրա-
տեսիլ բնակարանէն հանել տամ, ու
դքեզ հայրական գրկացս մէջ դդուեմ:
Եւ երբ ընդունիմ, բայց զիս որդի-

լնցին այն մարդկային նկատումները,
այն բռնաւոր ամօթը, որոնք մարդ նա-
խապաշարեալ ընկերութեան գերի կը-
նեն: Եւ այնչափ աւելի սոսկալի գերի,
որչափ աւելի հարուստ է: Հիմա երկու-
քըս ալ ուրախ ըլլանք. քանզի երկնային
նախախնամութիւնը մեզի միակ միջոց
մը կ'ընտրէ որով կրնայ եւ դքեզ աս
պատերազմ մէջէն ազատել. ու նորէն
հասարակաց համարմանը արժանի ընել:

ԻԼՏ. Ի՞նչ միջոց:

ՄԱՐ. Պինասգոյի իշխանին՝ Վիթ-
թորին հետ ամուսնութիւնդ:

ԻԼՏ. Ի՞նչ կըլլեմ:

ՄԱՐ. Բօճիէրօն քիչ մը առաջ քեզի
յայտնեց:

ԻԼՏ. Ինծի . . . :

ՄԱՐ. Այո, եւ զիս հաւանեցուց թէ՝
դու այս ամուսնութեան հաճութիւն
տուած ես, եւ անոր հետ այս գիշեր
Պինասգոյ երթալու պատրաստ ես, ա-
նոր համար ալ դիմով հաւանութիւնս ա-
նոր տուի. զիս ալ համոզել ուզեց որ
քեզ տեսնելու չ'գամ, որպէս զի չըլլայ
որ խռովիմ. բայց կը խոստանամ որ ես
ալ վաղը ձեր պառկին ներկայ գտնուե-
լու համար, անձամբ Պինասգոյ կուգամ:

ԻԼՏ. (Հօրը խօսքին հիացմամբ փոքր
նշելով) ինծի համար պըսակ :

ՄԱՐ. Այո՛ Վիթթորը աղեկ կ'ճանչ-
նաս, աղնիւ առաքինի եւ բարի է, բայց
այդ ի՞նչ է՝ խռովեցա՛ր. կը դողաս . . .
պատառխան չես տար:

ԻԼՏ. Ես նորէն ամուսնանամ:

ՄԱՐ. Իբրեկոնտա՛:

ԻԼՏ. Ես . . . որ . . . ո՛հ դադրեցէք՝
կ'աղաչեմ . . . զիս թող տուէր, իմ սոս-
կալի վիճակըս նոր նոր անձկութիւննե-
րով մի դառնայնէք:

ՄԱՐ. Աղջիկս . . . :

ԻԼՏ. Մարդկային վիշտերը սահման
մը ունին, այո՛, սահման մ'ունին: Իմ
վիշտերս ալ անասնիւրի եղան:

ՄԱՐ. Բայց Բօճիէրօն . . . :

ԻԼՏ. Բօճիէրօն սուտ ըսած է :

ՄԱՐ. Աս ամուսնութենէն . . . :

ԻԼՏ. Ես կը դարչիմ :

ՄԱՐ. Կ'ուզես որ . . . :

ԻԼՏ. (Արագ-Բեմաճ) Կ'ուզեմ կեանքս հոս վախճանել. հոս կենդանւոյն թաղուած՝ հեծել, լալ, տաղնապել. հազար անգամ մեռնել. բայց՝ երգմանս եւս իրերըս Բեցարտոյին հատուորիմ մնալով մեռնիլ :

ՄԱՐ. (Բարեհաւիտ) Որո՞ւ անունը կուտաս :

ԻԼՏ. Ամուսնոյս, Սիրերըս :

ՄԱՐ. Սնդեամբ :

ԻԼՏ. (Կենդանաբնիկ առջեւ Բողոքարար) Կը խնդրեմ որ միտքդ փոխես :

ՄԱՐ. (Հանդարտելով) Կը խնդրեմ որ միտքդ փոխես :

ԻԼՏ. Ես :

ՄԱՐ. Կ'աղաչեմ :

ԻԼՏ. Միտքս փոխեմ . . . անկարելի է : Ես յեղիշուի սիրահարի մը ցած կիլը քովը չեմ խօսիր, այլ ամուսնոյ մը, մօր մը հրամայող ձայնովը : Ամուսնոյ եւ մօր Արագան անունները, սրտիս մէջ ալիս, պէս տպաւորուած են, որ մահն անգամ կարող չէ եղծանել :

ՄԱՐ. Բայց խորհէ :

ԻԼՏ. Թող անգուլթ թշնամիներու անողորբելի կատաղութիւնը զիս հալածէ, իմ արդար դատիս զօրութիւնն ու պաշտպանը Աստուած է, Աստուած՝ որ հարստահարեալ անմեղութիւնը պաշտպանելու համար կրնայ գերեզմաններն անգամ բանալ. մեռածները կենդանացնել, եւ իմարտասուալից ջերմեռանդն աղօթքներու լսելով՝ Պաղեստինէն ողջ նորէն կը շնորհէ : (Ստաբիլ արախտաբեմին ինչ ինչ ցայտէ) :

ՄԱՐ. Ի՞նչ կրես, ողջ . . . Բեցարտօն ողջ քեզի շնորհէ :

ԻԼՏ. (Երկու արախտաբեմին) Այո . . .

ողջ : —

ՄԱՐ. Իմ բոլոր չարեացս պատճառը :

ԻԼՏ. (Հօրը շայտով) Իմ հալածեալ, անմեղ ամուսինս :

ՄԱՐ. (Բարեհաւիտ իջնալով) Բայց դուն կը սխալիս, աղջիկս. Բեցարտօն մեռած է :

ԻԼՏ. (Հեգնան ծղիւղով) Մեռած :

ՄԱՐ. Ստոյգ է. կռուելու տունը վերաւորուած ինկաւ : Հոս գործող արհեստաւորները վկայ են : Մտէք . . . ներս եկէք . . . :

ՏԵՍԵՐԱՆ Գ.

ԲԵՅՏԵՐՏՈՒՆ ԿԵՐԱՌՈՒՆ ԳԵՐԱԶԵՍՈՒՆ

Քիչ մը ետեք և նայե՛ք :

ՄԱՐ. (Սարգիս Բեցարտօյին յետեւ Բռնելով և աղջկանը ներկայացնելով) Աղջիկս՝ Նախ դուն համոզուէ, պարոն պատմէ թէ ինչպէս Բեցարտօն Պաղեստին քու դիրքդ հողին տանդեց :

ԿԵՍ. Ա տանգաւոր վայրկեան : (Բեցարտօյին հետ) :

ՖԱՐ. Սոսկալի բնակ :

ԻԼՏ. Բեցարտօյին . . . մեռնելը . . . տա . . . տեսնու :

ՄԱՐ. Խօսէ, խօսէ . . . (Բարեհաւիտ արագ-Բեմաճ) Բայց ի՞նչ կայ. լուռ կրկնես, եւ երեսս ի վեր կը նայիս (Կատարան) դուն ալ ինչու համար ամհնալով անդին կը դառնաս : (Իլտեհան Կային) Իրտեհանաւ ի՞նչ է պատճառը որ այսպէս կը կենաս. ինչու կ'ստոյգիս :

ԻԼՏ. (Չեռնանքը իջելով Բօլը շայտով և պաշտ) : Ներքէ . . . Բեցարտօյին ներքէ : —

ՄԱՐ. (Ամենան էրեսը հայելով, ետք աղջկանը դառնալով) Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ . . . :

ԻԼՏ. Այո, այո, ողջ է :

ՄԱՐ. Բայց անոր մեռնելը . . . :

ԻԼՏ. Սուտ է :

ՄԱՐ. (Ռեցարացի Բարխանաւ) Գու
ինծի չըսիր որ . . . :

ԻՆՏ. Սուտ է . . . Ռեցարացի ու
Սանթրէտ, երկուքն ալ ողջ են :

ՄԱՐ. Ի՞նչ յանդգնութեամբ զիս
խաբել ուղեցիր :

ԻՆՏ. (Նեղանալով) Ես . . . :

ԿԱՍ. (Ետեւոր խօսքը բերնէն առնելով)
Ձեր պարտէն դուրս ելլելէն ետքը ի
ձայանք :

ՄԱՐ. Բայց ստոյգ է :

ԻՆՏ. Տարակոյս չկայ . . . այսօր եր
կուքն ալ ճամբան տեսանք :

ՄԱՐ. Ի՞նչ կ'ըսես :

ԻՆՏ. Որչափ խնդացի, երբոր տեսայ :
ԿԱՍ. (Սարգիսի Բարխանաւի իջե
նելու համար) Ներեցէք տէր, Ռեցարացին
բարեկամն ըլլալուն համար . . . :

ՄԱՐ. Ուրեմն թշնամիս կենդանի է :

ԻՆՏ. Ան որդիդ է, գաւաղդ է :

ՄԱՐ. Թշնամիս Միլան գայ, սի
գժբաղդութեանս . . . բայց քու կեր
պարանդդ ինծի զարմանալի կերեւայ,
կարմրեցար աչուքներդ կրակ կտրեցան . .
վախնամ . . . դուն ես Ռեցարացի :

ԿԱՍ. Տէր, ի՞նչ զարմանալի կար
ծիքներու կ'երթար :

ԻՆՏ. Ռեցարացի կրնայ կուրծե
րանս Մարգիլին ներկայանալ որ անոր
անհաշտ թշնամի է :

ԿԱՍ. Բոճիւրոյին անողորմելի բար
կութենէն անտարակոյս կ'վախնայ, Բո
ճիւրոն որ անոր մահուանը ծարաւի է :

ԻՆՏ. Նորէն կրնար կեղեքել ան խեղ
ճը, ինչպէս գիշեր մը դարան գործե
լով գաշոյնովը չարաչար վիրաւորեց :

ՄԱՐ. (Որ աշուշնէր Ռեցարացին երե
ւէն լար առած է) Տայանէ . . . լո՛ւ
դուն ես Ռեցարացի :

ԻՆՏ. Բայց Ռեցարացին ինչ կ'ուզէր :

ՄԱՐ. Ամենայն վրէժը, որ անոր
պատճառովը մեռաւ :

ԻՆՏ. Անաղարոյն կատաղութիւնով չէր

անոր մահուանը պատճառը :

Դարանալէ

Հանդիսիս գրասենեկին մէջ Վիէն
նայի վանքէն ելած Հետեւեալ գրքերը
կը ծախուին :

	Քուան	Կան
Աշխարհագր. Հ. Պօղոսի	7	75
» Հ. Աղէքսանդրի	3	70
Բնադիտութիւն փորձառական	9	45
Բնական պատմութիւն 2 հատոր	10	45
Երկրագործութիւն	3	20
Ստորագրութիւն Վիէնայի	2	50
Վախներէ ճանապարհորդու թիւն 'ի Հայ.	4	20
Նկարագիր Եւսմանց	2	20
Գիտութիւն տէրութեանց	2	40
Գիտութիւն վաճառականութեան	3	20
Պատմութիւն քաղ. Եւրոպա		
Կան Տէրութեանց 4 հատոր	12	80
Գործնական արուեստախօսութիւն	3	50
Օգերեւութարանութիւն	1	25
Առողջապահիկ կանոններ	—	75
Հրահանգ աստեղագիտութեան	2	—
Գերականութիւն Չարլստան	2	25
Բառգիրք Գաղ. 'ի Հայ եւ 'ի Տաճ.	14	—
Բառգիրք Տաճ. 'ի Հայ.	10	—
Պատմութիւն Հայոց	4	20

* Յիշեալ գրքերէն զատ՝ ուրիշ գրքեր ալ
կրնանք բերել առ խիտ քիչ օրուան մէջ
եթէ ուզուի :

ԽՍԷԱԳՐՈՒԹԵԱՄԵ
ՄԻՆԱՍ Մ. ՀԱՅԿ ԳՍԺԱՄԱՃԵԱՆ
ԵՒ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԵ

Պ. ԲՈՐԹՈՒԹԱՆԱՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԽԱՄԵ ԱՍԻԻ ԽՍՆ